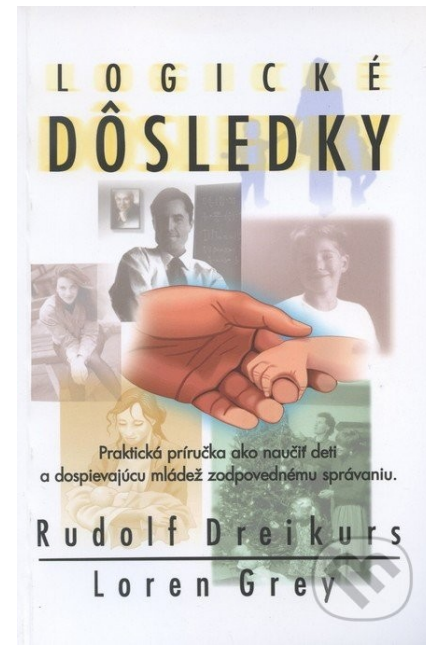


Rudolf Dreikurs

Budování odpovědnosti: Přirozený a umělý důsledek

Rudolf Dreikurs

- 1897 – 1972
- Byl americký psychiatr a vychovatel
- Rozvíjel myšlenky A. Adlera a jeho individuální psychologie do konkrétních metod jak pracovat s obtížně zvladatelnými dětmi kooperativním způsobem.
- Bez použití odměn nebo trestů.



Vychází z tradice Adlerovské psychologie

- Předpokládá, že **chování** je výsledek našich **individuálních potřeb**.
- Dále předpokládá, že naše **chování a volby** jsou výsledkem našich **vlastních interpretací našeho světa**.
- Všechny bytosti mají potřebu někam patřit a být přijímány! **Chování dětí je motivováno touhou být přijato**.
- Přínos do k metodice výchovy:
 1. Přirozený a umělý důsledek
 2. Typologie chování žáka a strategie nápravy

Přirozený **vs.** umělý důsledek chování (trest)

- **Přirozený, logický důsledek:** „přirozených následků“, kdy dítě zažívá následky svého činu (zapomene-li dítě doma nějakou věc, musí se bez ní obejít), ne vychovatelovy libovůle.

Rozdíl mezi trestem a logickým důsledkem (Dinkmeyer, 1996)

Trest	logický důsledek
důraz na moc osobní autority	důraz na společenské zvyklosti
zřídka v návaznosti na čin, libovolný	logické spojení se špatným chováním
zahrnuje morální soud	s dítětem zachází důstojně, odděluje se čin od činitele
důraz na minulé chování	soustředění na současné a budoucí chování
hrozba ztráty respektu, násilí nebo ztráty lásky, ať už hrozba otevřená nebo skrytá.	tón hlasu dává najevo respekt a dobrou vůli
vyžaduje podrobení	nabídka možnosti volby

- **Umělý důsledek:**

Matka volá: „*Petře, pojd' snídat!*“

Neodpovídá.

Druhý a třetí pokus končí stejně.

Nakonec matka vstává a odchází do druhého pokoje. „*Petře jestli si nepohneš s oblékáním, tak ti ujede autobus do školy.*“ „*Hned jsem tam mamí*“, protestuje Petře.

Matka se vrací ke stolu, zjevně nazlobená kvůli tomu co se stalo. „*Nerozumím, proč to dítě nikdy nedostaneme ke stolu včas. Nemůžeš s tím něco Martine udělat?*“ „*Petře*“, volá otec kategoricky, „*jestli tady nebudeš za minutu, tak o víkendu s námi...*“

• **Přirozený důsledek:**

Adam se každé ráno budil hodinu a půl před příchodem školního autobusu.

Vždy se ale objevil u stolu pozdě a dojedl až po dlouhém pobízení. Potom, jak tuto situaci matka a syn konzultovali s poradcem, tak se stalo to, že když přišel ráno ke stolu a zjistil, že ze stolu je už vše uklizené. Řekli mu, že autobus přijede za pět minut a protože se tak dlouho oblíkal, nezbyl mu už čas na snídani.

Další ráno bylo stejné. Třetí den prohlásil, že jej snídane stejně nezajímá, i když byl už hotový včas. ...

Čtvrté a páté ráno seděl Adam u stolu už zavčas a jedl vydatnou snídani. Dva a půlroční zápas byl vyřešený.

Přirozené důsledky vedou k odpovědnosti

- Logický/Přirozený důsledek: *„Každá činnost má svůj důsledek. A jestli se chceme vyhnout nepříjemným důsledkům svého jednání, potom je zapotřebí se chovat takovým způsobem, který nám zabezpečí víc příznivých výsledků“*. (Dreikurs, Grey, 1997).
- *Základním kamenem naší teorie je přesvědčení, že se děti nenaučí zodpovědnosti, jestliže jim ji neposkytneme. Dnešní děti mohou dělat, co chtějí a zodpovědnost za ně nesou rodiče.* (Dreikurs, Grey, 1997).
- **Najděte své nejčastější tresty (umělé důsledky) a přepracujte je do přirozených.**

Odpovědnost

*Základní princip komunikace je založený na vzájemném respektování se. Naše děti se pro nás stávají rovnocennými partnery, i když **ne ve vyspělosti, schopnostech, zkušenostech**, ale ve schopnosti a možnosti samostatného rozhodování se namísto podřízení se síle.*

R. Dreikurs

Rudolfa Dreikurse o výchově

- Děti se naučí **zodpovědnosti**, jen tehdy pokud jim **dáme možnost se ji naučit**.
- Dnešní **děti** mohou dělat, **co chtějí** a **zodpovědnost** za ně nesou **rodiče**.
- Nejvhodnější je přistupovat k dětem přátelsky a zároveň přísně. **Proč?**
- Přátelským postojem si dítě získáme a přísností si udržíme respekt. Jsou lidi, kteří jsou přátelští, ale ne přísní a naopak. Mnozí jsou přátelští i přísní, ale ne současně.

Dreikurs (1968) typologie

žákova chování:

Aktivní chování

klame, impertinentní rebel

snaha být prvním či nejlepším
ve třídě

**Destruktivní
chování**

**Konstruktivní
chování**

pomalý, bezbranný, lenoch,
využívá víry okolí v jeho
neschopnost jako alibi

má šarm, schopnost získat si druhé

Pasivní chování

To co dítě dělá, dělá z některého z těchto důvodů:

- získání pozornosti
- zápas o moc
- pomsta
- používání neschopnosti jako výmluvy



Strategie řešení:

TYP chování: **Upoutávání pozornosti**

Pokyny ke konstruktivnímu jednání:

1. Nepodlehnete pokušení žáka přemlouvat, nutit nebo reagovat nepřiměřeně.
2. Označte chování, abyste zjistili základní vzorec.
3. Stanovte, jakým způsobem budete žákovi věnovat pozornost.
4. Podporujte kladné chování.
5. Poskytujte mu náhodné zpevňující podněty.

TYP chování: **Boj o moc**

Pokyny ke konstruktivnímu jednání:

1. Nevyhrocujte konflikt.
2. Ponechte žákům určitou svobodu rozhodování.
3. Naučte žáky, jak mají správně usilovat o získání autority a jak mohou s mocí konstruktivně nakládat.
4. Při hodině žákům poskytněte smyslu plným způsobem prostor k aktivitě.

Strategie řešení:

TYP chování: **Snaha pomstít se**

Pokyny ke konstruktivnímu jednání:

1. Nedávejte najevo, že vás žákovské jednání zraňuje.
2. Projevte zájem o žáka.
3. Buďte vstřícní a věřte svým žákům.

TYP chování: **Usilování o soucit** (stavění vlastní nedostatečnosti na odiv)

Pokyny ke konstruktivnímu jednání:

1. Zadávejte úkoly na takovém stupni obtížnosti, která je pro žáka odpovídající.
2. Nelitujte, nesympatizujte, nekritizujte.
3. Povzbuzujte u žáka veškeré pozitivní snahy.
4. Nebudte hrubí, buďte však pevní ve svém očekáváníí.

Dreikurs, Grey (1997) čtyři důvody nevhodného chování dětí:

- **Získání pozornosti** – přesvědčení dítěte, že součástí společnosti bude tehdy, bude-li jejím středem pozornosti; za tímto cílem stojí chybné přesvědčení dítěte, že někam patří pouze tehdy, když si ho někdo všímá nebo mu někdo slouží.
- **Získání moci** – předpoklad dítěte, že místo ve společnosti má tehdy, když převezme plnou kontrolu nad situací; v pozadí tohoto cíle stojí mylný názor dítěte, že někam patří pouze tehdy, když poroučí, je pánem, dokáže-li, že nikdo nebude rozkazovat a poroučet jemu.

Dreikurs, Grey (1997) čtyři důvody nevhodného chováním dětí:

- **Snaha o pomstu** – hlavní princip přístupu dítěte vyjadřuje věta: „*když mě ostatní zraňují, mám právo jim to vracet*“; za cílem stojí chybné přesvědčení dítěte, že patří někam pouze v případě, když ubližuje jiným.
- **Snaha vyhnout se neúspěchu** – pocit dítěte, že svůj boj o nalezení místa ve společnosti prohrálo a tedy se vzdává aktivit, neboť je přesvědčeno, že by úspěchu stejně nedosáhlo; v pozadí tohoto cíle nalezneme chybné přesvědčení dítěte, že někam patří pouze v tom případě, jestliže přesvědčí ostatní, že od něho nemají nic očekávat. Takové dítě vysílá do světa poselství: „*Jsem neschopný a bezmocný.*“